

ОСОБЛИВОСТІ ДОВЕДЕННЯ ВІДПОВІДНОСТІ ВЗУТТЯ ВИМОГАМ ЄС

FEATURES OF PROOF OF CONFORMITY OF FOOTWEAR CONFORMITY WITH EU REQUIREMENTS

УДК 339.5: 685.3

DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.18-15>**Омельченко Н.В.¹**

к.т.н., професор,
професор кафедри товарознавства
і торговельного підприємництва,
Державний заклад
"Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка";
голова правління, головний експерт,
Громадська організація
"Науково-дослідний центр
Незалежна експертиза"

Снігур А.О.²

провідний експерт відділу сертифікації
та декларування,
Регіональна торгово-промислова палата
Миколаївської області

Брайло А.С.³

к.т.н., доцент,
доцент кафедри товарознавства
і торговельного підприємництва,
Державний заклад
"Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка";
член правління, головний експерт,
Громадська організація
"Науково-дослідний центр
Незалежна експертиза"

Omelchenko Nataliia

State Institution "Luhansk Taras
Shevchenko National University";
"Scientific research center
Independent expertise"

Snihur Alina

The Mykolaiv Regional Chamber
of Commerce and Industry

Brailko Anna

State Institution "Luhansk Taras
Shevchenko National University";
"Scientific research center
Independent expertise"

Формування алгоритму доведення відповідності українського взуття європейським вимогам зумовлюється стратегічною зацікавленістю підприємств у диверсифікації експортних потоків, зміцненні позицій на висококонкурентному ринку ЄС. Метою статті є визначення комплексу вимог до взуття в межах чинних регламентів та директив ЄС, а також розробка практичного алгоритму доведення відповідності взуття цим вимогам. Методологія дослідження базується на системному та узагальнюючому методах аналізу, що забезпечує комплексний підхід до розробки алгоритму виходу на ринок ЄС українських виробників взуття. Доведення відповідності взуття вимогам ЄС може здійснюватися за певним алгоритмом: з'ясування суттєвих вимог до взуття; оцінка його безпечності; формування технічної документації; розробка інструкцій з використання, догляду та утилізації; формування вимоги до маркування та пакування. Результати дослідження надають практичні рекомендації виробникам українського взуття щодо послідовності дій в умовах гармонізації міжнародної торгівлі.

Ключові слова: взуття, безпека, суттєві вимоги, алгоритм, доведення відповідності, технічна документація, маркування.

In connection with the processes of harmonization of technical regulation between Ukraine and the EU, compliance of products with established requirements is becoming critical for ensuring the competitiveness of Ukrainian enterprises in foreign markets. In this context, the footwear industry appears as one of the promising sectors of Ukrainian exports, which demonstrates the potential for increasing sales volumes under conditions of successful adaptation to EU requirements for quality, in particular product safety. The formation of the algorithm for proving the compliance of Ukrainian footwear with European requirements is also due to the strategic interest of enterprises in diversifying export flows, strengthening their positions in the highly competitive EU market, and promoting long-term economic growth at the national level. In this context, the development of a clear, consistent mechanism of action for business entities aimed at ensuring the compliance of their products with the requirements of the European Union market is of particular importance. The purpose of the article is to determine the set of requirements for footwear within the framework of current EU regulations and directives, as well as to develop a practical algorithm for proving the compliance of footwear with these requirements. The research methodology is based on systemic and generalizing methods of analysis, which provides a comprehensive approach to developing an algorithm for entering the EU market for Ukrainian footwear manufacturers. The logic of the study is built on a sequential analysis of the EU technical regulation system, which made it possible to identify the key stages of proving compliance with the established requirements. Proof of compliance of footwear with established EU requirements can be carried out according to a certain algorithm: clarification of essential requirements for footwear; assessment of its safety; formation of technical documentation confirming compliance; development of instructions for use, care and disposal; formation of requirements for marking and packaging of footwear. The results of the study provide practical recommendations for Ukrainian footwear manufacturers on the sequence of actions in the conditions of harmonization of international trade.

Key words: footwear, safety, essential requirements, algorithm, proof of conformity, technical documentation, marking.

Постановка проблеми. Сучасне виробництво взуття в Україні вирізняється широким спектром стилістичних рішень – від класичних моделей до сміливих експериментальних дизайнів та здатне конкурувати на ринку Європейського Союзу (далі за текстом – ЄС) насамперед через співвідношення ціни, якості та здатності швидко виконувати наявні замовлення. Дизайнери та майстри взуттєвого виробництва в Україні активно використовують креативний підхід, прагнучи вивести національну продукцію на світовий ринок. Вони

доводять, що українське взуття може бути не лише носієм культурної ідентичності, а й відповідати міжнародним стандартам якості та тенденціям моди. Зважаючи на те, що європейський ринок щороку потребує близько 2,5 млрд пар взуття, з яких 2,2 млрд є імпортованими, для українських виробників відкриваються широкі можливості для виходу на цей ринок [1]. На сучасному етапі інтеграції України до європейського економічного простору важливого значення набуває вивчення можливостей виходу вітчизняних виробників на

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3718-8484>² ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3601-7724>³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3616-3149>

ринку ЄС. Внутрішня галузь, є однією з перспективних сфер українського експорту, що має потенціал до зростання за умов адаптації до європейських стандартів якості та безпеки продукції. У зв'язку з гармонізацією технічного регулювання між Україною та ЄС, відповідність продукції вимогам ЄС стає визначальним фактором успішного експорту. Система технічного регулювання ЄС охоплює вимоги до матеріалів, екологічної безпеки, маркування (зокрема СЕ-маркування), а також процедури оцінки відповідності, що вимагають від українських підприємств значної технічної та організаційної адаптації. Визначення алгоритму доведення відповідності українського взуття вимогам ЄС зумовлена також прагненням виробників диверсифікувати свої експортні потоки, посилити присутність на висококонкурентному ринку ЄС та забезпечити стаке економічне зростання України. У такій ситуації особливо важливо надати українському бізнесу чіткий алгоритм дій щодо доведення відповідності своєї продукції на ринку взуття ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питанням ролі технічного регулювання у євроінтеграційних процесах України, проблемам впровадження системи технічного регулювання європейського зразка в Україні, промислового безвізу, як кроку до підвищення якості продукції, особливостям реформування системи технічного регулювання в Україні, сучасному стану виконання угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері технічного регулювання, особливостям становлення та розвитку системи технічного регулювання в ЄС, гармонізації системи технічного регулювання України в процесі реалізації економічної політики євроінтеграції, євроінтеграційного розвитку України в умовах військового стану, технічному регулюванню в сучасних умовах присвячена низка робіт українських науковців Бидик А. Г., Биконі О. С., Бортнікової М. Г., Гармідер Л. Д., Гончар Л. А., Мирної Н. В., Пижик О. А., Рудої М. В., Сергєєвої О. Р., Синюра-Ростун Н., Соколової В. В., Чимшит С. І. [2–9].

Особливостям технічного регулювання в ЄС, зокрема, права на доступ до текстів технічних стандартів, їх правової прозорості та визначеності; досягненню технічним стандартом рівня суттєвих вимог, передбачених відповідними законодавчими актами; характеристиці та останнім розробкам системи стандартизації ЄС, необхідності певних змін до системи стандартизації ЄС шляхом поступового та еволюційного вдосконалення, щоб гармонізовані технічні стандарти повністю відповідали вимогам, властивим верховенству права; використанню технічних стандартів, захищених авторським правом, у практиці впровадження права ЄС, зростанню ролі технічної стандартизації як основи вільного руху товарів;

важливій ролі стандартів у заохоченні передового досвіду в управлінні штучним інтелектом присвячені роботи науковців Davies Z., Gérardy M., Gornet M., Lundqvist B., Maxwell W., Van Waeyenberge A., Waeyenberge V. [10–14]. Разом з тим, специфіка технічного регулювання взуття на ринку ЄС потребує ретельного розгляду для створення ефективного функціонування системи встановлення вимог безпеки до цієї продукції, зокрема українського виробництва, і саме тому є своєчасним та актуальним питанням.

Постановка завдання. Метою статті є визначення комплексу вимог до взуття в межах чинних регламентів та директив ЄС та розробка практичного алгоритму доведення відповідності взуття цим вимогам.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Особливістю європейського підходу до формування системи технічного регулювання слід вважати: перехід від доринкового контролю до ринкового; перекладання обов'язку забезпечення відповідності продукції встановленим вимогам з держави на виробника; забезпечення термінів збереження документації, що підтверджує відповідність безпечної продукції – 10 років від дати розміщення її на ринку; визначення чинників небезпек та оцінка ризиків виробником; самостійне декларування безпечності продукції виробником без обов'язку звернення до органу з оцінки відповідності; відповідальність виробника за продукцію навіть за наявності сертифікату виданого зовнішнім органом з оцінки відповідності; систематичне оновлення документації на продукцію у разі будь-яких змін; здатність виробника довести відповідність продукції суттєвим вимогам встановленим в ЄС; обов'язкове документальне підтвердження відповідності продукції; дотримання принципу відповідальності на один крок у ланцюгу постачання; забезпечення простежуваності через проведення випробувань продукції в акредитованих лабораторіях (EA) із відповідним метрологічним забезпеченням (EUROMET).

В умовах євроінтеграційних процесів на виконання ст. 56 розділу IV “Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею” Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [15] Україна повинна вжити необхідних заходів з метою поступового досягнення відповідності з технічними регламентами ЄС та системами стандартизації, метрології, акредитації, робіт з оцінки відповідності та ринкового нагляду ЄС та зобов'язується дотримуватися принципів та практик, викладених в актуальних рішеннях та регламентах ЄС.

Система технічного регулювання в ЄС є набором правил та процедур, які встановлюють вимоги

до конкретної продукції, процесів та послуг з різних аспектів, тобто, з питань якості, безпеки, екологічності тощо. Основу цієї системи є забезпечення здоров'я людини, охорони навколишнього середовища, а також забезпечення взаємодії всіх учасників процесу, щоб запобігти недобросовісній конкуренції. В межах цієї системи діють регламенти та директиви з безпечності, які є обов'язковими до цієї продукції, на яку вони розповсюджуються. При цьому, регламенти та директиви закладають основу, бо визначають якою має бути продукція. До майже кожного з цих документів наявні гармонізовані стандарти ЄС (hEN), які є добровільними та надають презумпцію відповідності, що значно полегшує компаніям доведення відповідності їх продукції вимогам цих регламентів та директив [12].

Крім того, важливою складовою системи технічного регулювання ЄС є ринковий нагляд [16]. Органи ринкового нагляду, які діють в кожній країні ЄС, контролюють та перевіряють безпечність продукції вже після введення її в обіг, а не під час її виробництва. Таким чином, відповідальність за відповідність безпечності конкретного виду продукції повністю покладається на виробника, незалежно від того, чи звертався він до органів з оцінки відповідності, чи до лабораторії, де проводив випробування своєї продукції або отримував протоколи чи сертифікати. Перевірці підлягають окремі одиниці продукції. Мова йде про те, що виробник повинен організувати своє виробництво таким чином щоб вся продукція відповідала заявленим вимогам. В ЄС підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам здійснюється шляхом оформлення технічної документації (технічного файлу), в якому міститься вся інформація стосовно самої продукції, проведених випробувань, оцінки ризиків та оцінки відповідності продукції. Такий підхід забезпечує високий рівень безпеки продукції і сприяє легкому визнанню на ринку. В ЄС виробник повністю відповідає за продукцію протягом її життєвого циклу; повинен бути готовим подати відповідну документацію регуляторним органам; інформує споживача про безпечне використання продукції [16].

В рамках системи технічного регулювання ЄС виділяються три категорії операторів ринку задіяних у всіх процесах виведення та контролю продукції на ринках ЄС, а саме: виробник/імпортер, розповсюджувач/дистриб'ютор та відповідальна особа (уповноважений представник). Кожен з них наділений певним переліком обов'язків, за які несе відповідальність [16; 17].

Виробники/імпортери повинні: гарантувати, що продукція, яку вони вводять в обіг на території ЄС є безпечною; проводити випробування зразків продукції; розглядати звернення споживачів, вести їх облік та застосовувати необхідні заходи

для усунення проблем, що виникають з товаром; інформувати споживачів про продукцію та можливі ризики під час її використання; співпрацювати з органами ринкового нагляду з питань прийняття заходів щодо запобігання ризиків використання продукції. Велика роль при цьому відводиться виявленню, запобіганню ризиків використання продукції [17].

Розповсюджувач/дистриб'ютор повинен: реалізовувати тільки безпечну продукцію; надавати споживачам інформацію про можливі ризики під час використання продукції; співпрацювати з виробниками та органами ринкового нагляду щодо здійснення заходів із запобігання ризиків від використання продукції; сприяти виробникам у вжитті заходів щодо забезпечення безпечності продукції; повідомляти органи ринкового нагляду про продукцію, що не відповідає вимогам з безпечності [16; 17].

Для виробників, які не є резидентами ЄС, обов'язковою умовою введення своєї продукції на ринок ЄС є наявність відповідальної особи (уповноваженого представника). Відповідальна особа зазначається вперше саме у Регламенті (ЄС) № 2023/988 [17], але не за своїм найменуванням і визначенням в термінах, а за своїм функціональним призначенням, яке дуже схоже із призначеннями уповноваженого представника. Проте даний оператор ринку вводиться окремо в рамках того, що його функції може виконувати будь-який довірений представник виробника, так і сам імпортер та/або розповсюджувач. Головне: наявність договірних зобов'язань між неєвропейським виробником та зареєстрованим в Європі представником – відповідальною особою. Відповідальна особа виступає контактною особою у випадку виявлення небезпеки продукції, що дозволяє оперативно реагувати на такі випадки, зокрема: проводити вилучення продукції з ринку, відкликати або проводити інші заходи щодо забезпечення безпеки цієї продукції. Таким представником є економічний оператор в ЄС, який повинен: відповідати за повноту та правильність технічної документації на продукцію; забезпечувати доступність технічної документації на продукцію органам ринкового нагляду на їх запит; надавати органам ринкового нагляду всю необхідну документацію для підтвердження відповідності продукції встановленим вимогам; співпрацювати з органами ринкового нагляду; інформувати органи ринкового нагляду за наявності причин вважати, що продукція може становити ризик. Таким чином, дана система створює надійний механізм контролю за якістю продукції та безпекою споживачів, що важливо для всіх учасників ринку ЄС. Тобто, для українських експортерів взуття це означає не лише необхідність відповідності вимогам встановленим директивами, регламентами та стандартами,

а й організацію співпраці з відповідальною особою на території ЄС, що полегшить вихід на єдиний ринок зі своєю продукцією та сприятиме довірі кінцевих споживачів. Таким чином, чіткий розподіл обов'язків між виробниками, імпортерами, розповсюджувачами та іншими економічними операторами забезпечує високий рівень безпеки продукції, що пропонується на ринку ЄС [17].

Державний контроль за відповідністю продукції встановленим вимогам в ЄС здійснюється на кількох рівнях: митними органами під час ввезення продукції та органами ринкового нагляду після випуску продукції у вільний обіг (цей контроль здійснюється на підставі аналізу ризиків). Під час митного оформлення митні органи можуть вимагати пред'явлення документів, які підтверджують право на складання технічної документації, коректне маркування, в окремих випадках навіть сам технічний файл (тобто повний комплект технічної документації на продукцію). Це означає, що українські виробники повинні бути готові надати докази відповідності продукції нормам безпечності підтверджуючи, що вони є виробниками або офіційними постачальниками цієї продукції. Якщо виробник/постачальник надає повний пакет документів і всі вимоги дотримані, продукція як правило проходить митний контроль без затримок. Проте, у разі якщо митні органи не будуть впевнені у відповідності продукції встановленим вимогам, вони можуть провести додаткову перевірку, наприклад, випробування продукції у лабораторії, що супроводжується додатковими витратами для виробника/постачальника. У випадку, якщо виявляється невідповідність на цьому етапі виробнику потрібно буде здійснювати заходи з реекспорту продукції, удосконалювати продукцію або її знищувати. В таких випадках це призводить до значних фінансових витрат (штрафів) та репутаційних втрат. Отже, митні органи під час ввезення продукції на територію ЄС мають право: призупиняти випуск продукції у разі підозри, що продукція небезпечна та/або не відповідає законодавству ЄС, або технічна документація та маркування не відповідає вимогам; відмовити у випуску продукції у вільний обіг на території ЄС, у разі висновку органів ринкового нагляду про небезпечність продукції; знищити чи в інший спосіб привести у непридатний стан продукцію, що становить ризик для споживачів або дозволити випуск у вільний обіг будь-якого товару, який відповідає законодавству ЄС.

На другому рівні державний контроль здійснюється органами ринкового нагляду. Українські виробники можуть зіткнутися з перевітками їх продукції органами ринкового нагляду різних країн. Часто ці перевірки здійснюються випадково. Результати таких перевірок можуть дати позитивний результат або ж можуть виникнути питання щодо безпечності продукції, за результатами

проведених досліджень. При цьому важливу роль відіграє відповідальна особа, яка повинна вчасно надати органам ринкового нагляду всю необхідну технічну документацію, яка підтверджує безпечність продукції. За негативних результатів продукція вилючається з ринку, підлягає реекспорту, можливому удосконаленню або знищенню. Така ситуація призводить не тільки до значних фінансових витрат, а й до репутаційних втрат. Отже, органи ринкового нагляду ЄС: проводять перевірки продукції на відповідність вимогам; приймають рішення про випуск/відмову/знищення продукції; інформують митницю про категорії продукції або про економічних операторів, якщо виявлено високий рівень невідповідності; надають звіти Комісії [16]; вносять повідомлення до бази небезпечних товарів "Safety Gate" [18].

Отже, доведення відповідності взуття встановленим вимогам ЄС може здійснюватися за певним алгоритмом:

а) з'ясування суттєвих вимог до продукції (визначення діючих директив і регламентів, які застосовуються до взуття);

б) оцінка безпечності (проведення аналізу характеристик взуття на основі ризику на предмет відповідності суттєвим вимогам);

в) формування пакету документів, що підтверджує відповідність (підготовка технічної документації; здійснення контролю виробництва; розробка інструкцій з використання, догляду та утилізації; формування вимоги до маркування взуття);

г) дотримання вимог до пакування взуття.

Для з'ясування суттєвих вимог, яким повинно відповідати взуття доцільно визначити діючі директиви та/або регламенти, які застосовуються до продукції. Директиви та технічні регламенти: містять вимоги до споживних властивостей та характеристик окремих груп продукції, а не конкретних товарів; визначають результати, які повинні бути досягнуті (вимоги до конструкції, маркування, інструкції з використання тощо); зосереджують увагу на ризиках які повинні бути враховані (необроблені деталі та поверхні, гострі кути, ризик ураження електричним струмом тощо); однак, не надають технічних рішень для досягнення встановлених вимог. При цьому слід враховувати те, що на відміну від директив, які передбачають імплементацію у національне законодавства, регламент має пряму дію в усіх країнах ЄС, що забезпечує уніфіковане застосування правил до взуття в усіх державах-членах.

В ЄС для з'ясування суттєвих вимог, що висуваються до взуття доцільно використовувати ресурс "Access2Market" [19], на якому за визначеним кодом за Гармонізованою системою опису та кодування товарів (далі за текстом – ГС), країною походження та країною призначення можна визначити

вимоги передбачені законодавством ЄС по відношенню до конкретного виду взуття [20].

До переліку потенційних вимог взуття (за кодом ГС 640510) належать: заборона на імпорт хутра котів та собак, а також виробів, що містять таке хутро; вимоги до імпорту продукції з тюленів; маркування взуття; обмеження на використання певних хімічних речовин у текстильних та шкіряних виробах; технічні стандарти для засобів індивідуального захисту; CITES – захист видів, що знаходяться під загрозою зникнення; добровільне – екомаркування для взуття [20].

З урахуванням особливостей конкретного виду взуття, шляхом перегляду кожної групи потенційних вимог, формується перелік директив, регламентів та рішень передбачених законодавством ЄС. До запропонованого зразка взуття передбачені такі нормативно-правові акти:

а) Директива Європейського Парламенту та Ради 94/11/ЄС від 23 березня 1994 року про наближення законів, підзаконних актів та адміністративних положень держав-членів щодо маркування матеріалів, що використовуються в основних компонентах взуття для продажу споживачеві;

б) Регламент (ЄС) 1907/2006 Європейського Парламенту та Ради від 18 грудня 2006 року щодо реєстрації, оцінки, авторизації та обмеження хімічних речовин (REACH), створення Європейського агентства з хімічних речовин, внесення змін до Директиви 1999/45/ЄС та скасування Регламенту Ради (ЄЕС) 793/93 та Регламенту Комісії (ЄС) 1488/94, а також Директиви Ради 76/769/ЄЕС та Директив Комісії 91/155/ЄЕС, 93/67/ЄЕС, 93/105/ЄС та 2000/21/ЄС;

в) Регламент (ЄС) 2023/988 Європейського Парламенту та Ради від 10 травня 2023 року про загальну безпеку продукції, що вносить зміни до Регламенту (ЄС) № 1025/2012 Європейського Парламенту та Ради та Директиви (ЄС) 2020/1828 Європейського Парламенту та Ради, а також скасовує Директиву 2001/95/ЄС Європейського Парламенту та Ради та Директиву Ради 87/357/ЄЕС;

г) Регламент (ЄС) 528/2012 Європейського Парламенту та Ради від 22 травня 2012 року щодо надання на ринку та використання біоцидних продуктів;

д) Регламент (ЄС) 2019/1020 Європейського Парламенту та Ради від 20 червня 2019 року про ринковий нагляд та відповідність продукції вимогам, що вносить зміни до Директиви 2004/42/ЄС та Регламентів (ЄС) № 765/2008 та (ЄС) № 305/2011;

е) Рішення Комісії 2016/1349/ЄС від 5 серпня 2016 року про встановлення екологічних критеріїв для присвоєння екомаркування ЄС для взуття (повідомлено документом C(2016) 5028);

ж) Регламент (ЄС) 66/2010 Європейського Парламенту та Ради від 25 листопада 2009 року про екомаркування ЄС.

Аналіз сформованого переліку нормативно-правових актів слід починати зі сфери застосування, а потім встановлювати суттєві вимоги, дотримання яких вимагає законодавство ЄС, а також з'ясовувати можливі способи і методи доведення відповідності.

Наступним етапом доведення відповідності є оцінка безпечності, яка включає аналіз внутрішнього контролю якості на виробництві та оцінку ризиків експлуатації взуття. Етап внутрішнього контролю якості на виробництві передбачає повний аналіз вхідної сировини, зокрема, на відповідність вимогам Регламенту (ЄС) № 1907/2006 (REACH) [21] про реєстрацію, оцінку, авторизацію і обмеження хімічних речовин та препаратів. Це стосується шкіри та текстильної частини взуття, клею, барвників, заготовок із гуми для взуття. Разом з обліковими документами виробнику необхідно запросити у постачальника сировини паспорти безпеки на вказаний тип складових взуття та пересвідчитись, що сировина та всі комплектуючі відповідають вимогам про хімічну безпеку (наявні протоколи лабораторних досліджень на вміст заборонених або обмежених у використанні хімічних речовин та препаратів згідно з регламентом REACH– фталатів (DEHP, DBP, BBP); ароматичних амінів; важких металів (свинець, кадмій, нікель); формальдегіду тощо). Якщо пакування також передбачає виконання вимог з хімічної безпеки, то слід отримати від постачальників відповідні документи на пакувальний матеріал. Особливої уваги потребує підтвердження того, що на всіх етапах виробництва взуття здійснюється повний контроль якості процесів. Це виражається у проміжних перевірках та контролі кожного технологічного процесу виготовлення взуття (міцність з'єднання елементів взуття, міцність прикріплення фурнітури, застібок тощо). Такий контроль має бути документально підтвердженим згідно із затвердженою Системою управління якістю на підприємстві (наявність відповідальної особи, журналу звітності, записів перевірки тощо).

Наступним, визначальним етапом доведення відповідності є оцінка ризиків експлуатації взуття. Алгоритм цього етапу представлено у публікації [22].

Після завершення оцінки ризиків виробнику слід сформувати технічний документ, який є обов'язковим при експорті продукції в ЄС. Технічний файл являє собою один документ або збірку документів. Обсяг інформації, що надається в технічній документації, має бути пропорційним складності виробу та можливим ризикам, визначеним виробником. Має включати всі виробничі

елементи (процес отримання сировини, виробництва, контроль виробництва на всіх етапах) та специфікації щодо взуття (креслення, асортимент, артикули, моделі, типи тощо). Зокрема, виробники повинні надати загальний опис взуття та елементів, необхідних для оцінки його безпеки; навести аналіз ризиків та прийнятих рішень для усунення або їх мінімізації. Технічна документація повинна бути доступною, коли взуття вводиться в обіг, незалежно від його географічного походження чи місця розташування. Технічна документація повинна зберігатися протягом 10 років з дати розміщення взуття на ринку [17].

Завершальним етапом доведення відповідності є нанесення належного маркування на взуття, а також, маркування на упаковці. Маркування на взутті або на упаковці має містити такі реквізити:

а) номер типу, партії або серійний номер або інший елемент для ідентифікації взуття (наприклад, штриховий код);

б) виробник: назва, зареєстрована назва або зареєстрована торговельна марка; поштова та електронна адреси;

в) імпортер: назва, зареєстрована назва або зареєстрована торговельна марка; поштова та електронна адреси;

г) відповідальна особа в ЄС: назва, зареєстрована назва або зареєстрована торговельна марка; контактні дані, включаючи поштову та електронну адресу.

Інформація щодо використання, догляду та утилізації взуття не може бути нанесена на взуття безпосередньо, але може бути представлена у вигляді етикетки чи на пакуванні, і дублюватися у технічній документації. Інформацію щодо безпечності продукції слід подавати мовою, котру добре розуміють споживачі країни призначення.

Особливої уваги для виробників українського взуття є дотримання вимог ЄС щодо упаковки в якій взуття постачається на ринок ЄС. Оскільки Україна прагне гармонізувати своє законодавство з законодавством ЄС, новий Регламент (ЄС) № 2025/40 "Регламент про упаковку та відходи пакування" (PPWR) від 19 грудня 2024 р. [23] повинен стати орієнтиром для оновлення національних нормативно-правових актів у сфері управління упаковки та відходами упаковки. Постачаючи свою продукцію в упаковці українські виробники взуття повинні враховувати вимоги PPWR щодо перероблюваності пакування, обмеження надмірного пакування, відповідного маркування, використання вторинної сировини для виготовлення пакування, забезпечення звітності в рамках EPR (Extended Producer Responsibility / Розширена відповідальність виробника). Розширена відповідальність виробника – це підхід, який змушує виробників нести відповідальність за вплив своєї продукції на навколишнє середовище протягом

всього її життєвого циклу, зосереджуючись на переробці та утилізації відходів. Якщо виробник продає своє взуття безпосередньо споживачу чи бізнесу в ЄС, то система EPR передбачає: реєстрацію в EPR-системі країни де планується продаж взуття; сплату еко-платежів за принципом "забруднювач платить" (більш "екологічна упаковка" = менший внесок) – за збір, сортування та переробку упаковки; сплату витрат на інформаційні кампанії для споживачів та адміністративне управління EPR; єдині гармонізовані вимоги до EPR для упаковки задля уникнення розбіжностей між державами-членами; звітування про обсяги упаковки виведеної на ринок разом із взуттям (про кількість та тип упаковки, регулярність звітування, прозорість походження та обробки упаковки). За відсутності реєстрації в ЄС виробник взуття повинен призначити уповноваженого представника (Authorized Representative) в одній із країн ЄС, який виконуватиме обов'язки в системі EPR, відповідатиме перед контролюючими органами та подаватиме необхідну звітність. Виробник взуття може делегувати цю відповідальність імпортеру до ЄС, який має забезпечити відповідність взуття вимогам ЄС, зареєструватися в EPR та сплатити відповідні збори. Виробнику взуття, що постачає свою продукцію в упаковці необхідно забезпечити обов'язкове маркування: вказати матеріал пакування (наприклад: PAP 20 для гофрокартону, LDPE 4 для поліетиленової плівки); нанести знак "recyclable" або "do not litter"; позначити компанію виробника.

В ЄС існує спеціалізований ресурс "Market Surveillance Authorities" [24], який дозволяє виробникам взуття ознайомитися із органами ринкового нагляду залежно від застосування встановленого законодавства (директив чи регламентів).

За допомогою цього ресурсу українські виробники взуття мають можливість відфільтрувати інформацію за певними країнами ЄС та визначити, які саме органи відповідають за контроль безпечності продукції для певної категорії товарів. Цей інструмент є необхідним для виробників, експортерів, імпортерів, розповсюджувачів, економічних операторів ринку, адже дозволяє за обраною країною та визначеним регламентом швидко знайти відповідний орган, ознайомитись із результатами його діяльності та своєчасно реагувати на поточні зміни в законодавстві, що встановлює вимоги до конкретної продукції. Інформація на ресурсі поновлюється систематично, що забезпечує її актуальність та надійність. Українські виробники взуття можуть знаходити необхідний орган ринкового нагляду, звертатися за роз'ясненням особливостей доведення відповідності встановленим вимогам, проведення перевірок продукції тощо. Як зазначалось вище, кожна країна має органи ринкового нагляду, які на своїх ресурсах

звітуються про проведені перевірки і така інформація є важливою для українських виробників взуття для аналізу прийнятих рішень цим органом та проблем з якими мають справу виробники подібної продукції під час проведення перевірок та доведення відповідності продукції вимогам безпеки.

Органи ринкового нагляду розміщують продукцію, яка не відповідає встановленим вимогам на ресурсі "Safety Gate" [25]. Це система швидкого сповіщення про нехарчову продукцію, що створюють серйозний ризик, яка функціонує на рівні ЄС з метою оперативного обміну інформацією між державами-членами ЄС та Єврокомісією у разі виявлення продукції, яка становить серйозну небезпеку [26].

Цей ресурс є важливим для виробників взуття для отримання інформації щодо виявленої невідповідної продукції на ринку ЄС. Основними фільтрами цього ресурсу є: назва продукції, категорія продукції, країна походження, країна, яка заявила про виявлення такої продукції, тип ризику. Цей ресурс дає можливість проаналізувати випадки відкликання взуття з ринку ЄС, та з'ясувати, на відповідність яким директивам та технічним регламентам здійснюється перевірка. За допомогою ресурсу можливо отримати відповідь на питання, які вимоги порушуються і які зауваження отримують ті чи інші види взуття. Тобто, на етапі підготовки документації можна на цьому ресурсі здійснити пошук аналогічного взуття та перевірити його на відповідність зазначеним вимогам. В кожній країні ЄС наявні власні системи сповіщення, які доцільно теж переглянути на предмет наявності додаткової інформації про недоліки аналогічної продукції [27; 28].

Висновки. Отже, загальну систему технічного регулювання взуття в ЄС можна представити таким чином: основою є регламенти та директиви, які містять суттєві вимоги до продукції, послуг чи відповідних процесів. Кожен із цих документів містить посилання на стандарти, що є орієнтиром для відповідності параметрам безпеки та якості продукції. На завершення після введення продукції в обіг органи ринкового нагляду здійснюють контроль за цією продукцією на ринку. Тобто, система технічного регулювання складається із взаємопов'язаних елементів: обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних з ними процесів та методів виробництва (встановлених у директивах, регламентах, стандартах), оцінки відповідності та ринкового нагляду.

До основних етапів практичного алгоритму доведення відповідності українського взуття на ринку ЄС слід віднести: визначення суттєвих вимог та процедур доведення відповідності, що застосовуються до конкретних видів взуття; здійснення оцінки безпеки взуття шляхом аналізування

характеристик взуття на основі ризиків у співвідношенні з суттєвими вимогами; підготовку технічної документації, що підтверджує відповідність взуття встановленим вимогам ЄС та нанесення обов'язкового маркування на взутті та упаковці. Ефективна система технічного регулювання ЄС сприяє розвитку взуттєвого бізнесу, захищає споживача і підвищує конкурентоспроможність української продукції на міжнародному ринку.

Подальше дослідження буде присвячене особливостям доведення відповідності взуття, як засобу індивідуального захисту, вимогам ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Омельченко Н. В., Браїлко А. С., Снігур А. О. Визначення потенційних ринків країн ЄС для експорту взуття українського виробництва. *Підприємництво і торгівля*. 2025. № 44. С. 137–151. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2025-44-17>
2. Бидик А. Г. Проблеми впровадження системи технічного регулювання європейського зразка в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2019. № 2(13). С. 266–272. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/39821>
3. Биконя О. С. Промисловий безвіз – крок до підвищення якості продукції. *Підприємництво, торгівля, маркетинг: стратегії, технології та інновації*: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 27 травня 2020 р.). Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2020. С. 224–226. URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/6c8ffb4f4431b2421eeea665abaa9b4a1.pdf>
4. Бортнікова М. Г., Руда М. В., Петришин Н. Я. Особливості реформування системи технічного регулювання в Україні. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2020. Вип. 2. № 1. С. 70–77. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2020.01.070>
5. Honchar, L., Harmider L., Chimshit, S., Serhieieva O. Technical regulation in modern conditions. *Економічний вісник Державного вищого навчального закладу "Український державний хіміко-технологічний університет"*. 2024. № 1. С. 64–68. DOI: <https://doi.org/10.32434/2415-3974-2024-19-1-64-68>
6. Мирна Н. В., Соколова В. В. Сучасний стан виконання угоди про асоціацію між Україною та ЄС у сфері технічного регулювання. *Публічне управління XXI століття: портал можливостей*: зб. тез XX Міжнар. наук. конгресу. Харків: ХарPI НАДУ "Marictr", 2020. С. 390–393. URL: https://ipa.karazin.ua/wp-content/themes/kbuapa/files-forpages/publications/2020_01.pdf
7. Мирна Н. В., Соколова В. В. Становлення та розвиток системи технічного регулювання в Європейському Союзі. *Актуальні проблеми державного управління*. 2020. Том. 2. № 58. С. 188–197. DOI: <https://doi.org/10.34213/ap.20.02.22>
8. Пижик О. А. Гармонізація системи технічного регулювання України в процесі реалізації економічної політики євроінтеграції: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.02. Тернопіль, 2019. 235 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/35418>

9. Синюра-Ростун Н. Євроінтеграційний розвиток України: сучасний зріз в умовах військового стану. *Галицький економічний вісник. Економіка*. 2022. Том 76. № 3. С. 30–41. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.03.030

10. Davies Z., Van Waeyenberge A. Better regulation by standards? Harmonized technical standards, transparency, and the rule of law. *Common Market Law Review*. 2025. Vol. 62. Issue 1. P. 147–174. DOI: <https://doi.org/10.54648/cola2025006>

11. Gerardy M. The Use of Copyrighted Technical Standards in the Operationalisation of European Union Law: The Status Quo Position of the General Court in Public.Resources.Org (T-185/19). *European Journal of Risk Regulation*. 2022. Volume 13. Issue 3. P. 532–537. DOI: <https://doi.org/10.1017/err.2022.16>

12. Gornet M., Maxwell W. The European approach to regulating AI through technical standards. *Internet Policy Review*. 2024. Volume 13. Issue 3. DOI: <https://doi.org/10.14763/2024.3.1784>

13. Lundqvist B. EU's Technical Standards and Rule of Law. *Faculty of Law, Stockholm University Research Paper*. 2024. No. 106. URL: <https://ssrn.com/abstract=4235389>

14. Waeyenberge V. Technical standardization in Europe. The (Legal) Empire strikes back. *Revue internationale de droit économique*. 2018. Volume 3. P. 305–317. URL: <https://droit.cairn.info/journal-revue-internationale-de-droit-economique-2018-3-page-305?lang=en>

15. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода редакція від 30.11.2023 // База даних “Законодавство України”. Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

16. On market surveillance and compliance of products and amending Directive 2004/42/EC and Regulations (EC) No 765/2008 and (EU) No 305/2011: Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 № 2019/1020 // EUR-Lex home / European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019R1020-20240523>

17. On general product safety, amending Regulation (EU) No 1025/2012 of the European Parliament and of the Council and Directive (EU) 2020/1828 of the European Parliament and the Council, and repealing Directive 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council and Council Directive 87/357/EEC: Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council of 10 May 2023 № 2023/988 // EUR-Lex home / European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/988/oj/eng>

18. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/home>

19. Access2Markets. European Commission. URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

20. Results for product code 640510 from Ukraine to Austria. Access2Markets. European Commission. URL: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/results?product=640510&origin=UA&destination=AT>

21. Concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency, amending Directive 1999/45/EC and repealing Council Regulation (EEC) No 793/93 and Commission Regulation (EC) No 1488/94 as well as Council Directive 76/769/EEC and Commission Directives 91/155/EEC, 93/67/EEC, 93/105/EC and 2000/21/EC: Regulation (EC) of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 № 1907/2006 // EUR-Lex home / European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006R1907-20250422>

22. Снігур А. О., Омелченко Н. В., Браїлко А. С. Розробка алгоритму оцінки ризиків дитячого взуття як етапу доведення відповідності вимогам безпечності в ЄС. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2025. № 82. С. 89–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-82-13>

23. On packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC: Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council of 19 December 2024 № 2025/40. EUR-Lex home. European Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj/eng>

24. Market Surveillance Authorities. Market surveillance. European Commission. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/market-surveillance/ms-authorities>

25. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/home>

26. Alerts / Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. European Commission. URL: <https://ec.europa.eu/safety-gate-alerts/screen/search?resetSearch=true>

27. Rappel Consommateur. URL: <https://rappel.conso.gouv.fr>

28. Rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami. Office of Competition and Consumer Protection. URL: https://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/Rejestr.ashx?Typ=WytrobNiezgodnyZZasadniczymiWymaganiami

REFERENCES:

1. Omelchenko N. V., Brailko A. S., Snihur A. O. (2025) Vyznachennia potentsiynykh rynkiv krain YeS dlia eksportu vzuttia ukrainskoho vyrobnytstva [Determination of potential eu countries markets for export of ukrainian-made footwear]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, no 44, pp. 137–151. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1256-2025-44-17> (in Ukrainian).

2. Bydyk A. H. (2019) Problemy vprovadzhennia systemy tekhnichnoho rehuliuвання yevropeiskoho zrazka v Ukraini [Problems of implementing a European-style technical regulation system in Ukraine]. *Pryazovskiy ekonomichnyi visnyk. Zaporizhzhia*, no 2(13), pp. 266–272. Available at: <https://dspace.wnu.edu.ua/handle/316497/39821> (in Ukrainian).

3. Bykonja O. S. (2020) Promyslovii bezviz – krok do pidvyshchennia yakosti produktsii [Industrial visa-

free travel is a step towards improving product quality]. *Pidpriemnytstvo, torhivlia, marketynh : stratehii, tekhnolohii ta innovatsii: materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Kyiv, May 27, 2020). Kyiv: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, pp. 224–226. Available at: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/6c8ffb4f4431b2421eea665abaa9b4a1.pdf> (in Ukrainian).

4. Bortnikova M. H., Ruda M. V., Petryshyn, N. Ya (2020) Osoblyvosti reformuvannia systemy tekhnichnoho rehuliuвання v Ukraini [Features of Reforming Technical Regulation System in Ukraine]. *Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: etapy stanovlennia ta problemy rozvytku*, no. 2(1), pp. 70–77. DOI: <https://doi.org/10.23939/smeu2020.01.070> (in Ukrainian).

5. Honchar L., Harmider L., Chimshit S., Serhieieva O. (2024) Tekhnichne rehuliuвання v suchasnykh umovakh [Technical regulation in modern conditions]. *Ekonomichnyi visnyk Derzhavnoho vyshchoho navchalnoho zakladu "Ukrainskyi derzhavnyi khimiko-tekhnolohichnyi universytet"*, no. 1, pp. 64–68. DOI: <https://doi.org/10.32434/2415-3974-2024-19-1-64-68> (in Ukrainian).

6. Myrna N. V., Sokolova V. V. (2020) Suchasnyi stan vykonannia uhody pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS u sferi tekhnichnoho rehuliuвання [Current status of implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU in the field of technical regulation]. *Publichne upravlinnia XXI stolittia: portal mozhlyvostei* : zb. tez XX Mizhnar. nauk. konhresu. Kharkiv: KharRI NADU "Mahistr", pp. 390–393. Available at: https://ipa.karazin.ua/wp-content/themes/kbuapa/filesforpages/publications/2020_01.pdf (in Ukrainian).

7. Myrna N., Sokolova V. (2020) Stanovlennia ta rozvytok systemy tekhnichnoho rehuliuвання v Yevropeiskomu Soiuzi [Establishment and development of the technical regulation system in the EU]. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol 2, no 58, pp. 188–197. DOI: <https://doi.org/10.34213/ap.20.02.22> (in Ukrainian).

8. Pyzhyk O. A (2019) *Harmonizatsiia systemy tekhnichnoho rehuliuвання Ukrainy v protsesi realizatsii ekonomichnoi polityky yevrointehratsii* [Harmonization of the system of technical regulation of Ukraine in the process of implementing the economic policy of European integration]: dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.02. Ternopil, 235 p. Available at: <https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/35418> (in Ukrainian).

9. Syniura-Rostun N. (2022) Yevrointehratsiinyi rozvytok Ukrainy: suchasnyi zriz v umovakh viiskovoho stanu [European integration development of Ukraine: current section in conditions of martial status]. *Halyskyi ekonomichnyi visnyk. Ekonomika*, vol. 76, no 3, pp. 30–41. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2022.03.030 (in Ukrainian).

10. Davies Z., Van Waeyenberge A. (2025) Better regulation by standards? Harmonized technical standards, transparency, and the rule of law. *Common Market Law Review*, vol. 62, issue 1, pp. 147–174. DOI: <https://doi.org/10.54648/cola2025006>

11. Gerardy M. (2022) The Use of Copyrighted Technical Standards in the Operationalisation of European Union Law: The Status Quo Position of the General Court in Public.Resources.Org (T-185/19).

European Journal of Risk Regulation, vol. 13, issue 3, pp. 532–537. DOI: <https://doi.org/10.1017/err.2022.16>

12. Gornet M., Maxwell W. (2024) The European approach to regulating AI through technical standards. *Internet Policy Review*, vol. 13, issue 3. DOI: <https://doi.org/10.14763/2024.3.1784>

13. Lundqvist B. (2024) EU's Technical Standards and Rule of Law. *Faculty of Law, Stockholm University Research Paper*, no 106. Available at: <https://ssrn.com/abstract=4235389>

14. Waeyenberge V. (2018) Technical standardization in Europe. The (Legal) Empire strikes back. *Revue internationale de droit économique*, vol. 3, pp. 305–317. Available at: <https://droit.cairn.info/journal-revue-internationale-de-droit-economique-2018-3-page-305?lang=en>

15. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnyimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony. Baza danykh "Zakonodavstvo Ukrainy". Verkhovna Rada Ukrainy [Association agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part. Legislation of Ukraine. Verkhovna rada of Ukraine]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011

16. On market surveillance and compliance of products and amending Directive 2004/42/EC and Regulations (EC) No 765/2008 and (EU) No 305/2011. (2024). Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council № 2019/1020. EUR-Lex home. European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02019R1020-20240523>

17. On general product safety, amending Regulation (EU) No 1025/2012 of the European Parliament and of the Council and Directive (EU) 2020/1828 of the European Parliament and the Council, and repealing Directive 2001/95/EC of the European Parliament and of the Council and Council Directive 87/357/EEC L (2023). Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council № 2023/988. EUR-Lex home. European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/988/oj/eng>

18. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. European Commission. Available at: <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/home>

19. Access2Markets. European Commission. Available at: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

20. Results for product code 640510 from Ukraine to Austria. Access2Markets. European Commission. Available at: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/results?product=640510&origin=UA&destination=AT>

21. Concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH), establishing a European Chemicals Agency, amending Directive 1999/45/EC and repealing Council Regulation (EEC) No 793/93 and Commission Regulation (EC) No 1488/94 as well as Council Directive 76/769/EEC and Commission Directives 91/155/EEC, 93/67/EEC, 93/105/EC and 2000/21/EC (2025). Regulation

(EC) of the European Parliament and of the Council № 1907/2006. EUR-Lex home. European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02006R1907-20250422>

22. Snihur A. O., Omelchenko N. V., Brailko A. S. (2025) Rozrobka alhorytmu otsinky ryzykiv dytiachoho vzuttia yak etapu dovedennia vidpovidnosti vymoham bezpechnosti v YeS [Development of an algorithm for risk assessment of children's footwear as a stage of proof of compliance with safety requirements in the EU]. *Visnyk Lvivskoho torhovel'no-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*, no. 82, pp. 89–104. DOI: <https://doi.org/10.32782/2522-1205-2025-82-13> (in Ukrainian).

23. On packaging and packaging waste, amending Regulation (EU) 2019/1020 and Directive (EU) 2019/904, and repealing Directive 94/62/EC (2025). Regulation (EU) of the European Parliament and of the Council № 2025/40. EUR-Lex home. European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2025/40/oj/eng>

24. Market Surveillance Authorities. Market surveillance. European Commission. Available at: <https://webgate.ec.europa.eu/single-market-compliance-space/market-surveillance/ms-authorities>

25. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. European Commission. Available at: <https://ec.europa.eu/safety-gate/#/screen/home>

26. Alerts. Safety Gate: the EU rapid alert system for dangerous non-food products. European Commission. Available at: <https://ec.europa.eu/safety-gate-alerts/screen/search?resetSearch=true>

27. Rappel Consommateur. Available at: <https://rappel.conso.gouv.fr/>

28. Rejestr wyrobów niezgodnych z zasadniczymi wymaganiami. Office of Competition and Consumer Protection. Available at: https://publikacje.uokik.gov.pl/hermes3_pub/Rejestr.ashx?Typ=WyrobieNieZgodnyZZasadniczymiWymaganiami